

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.31 (3391) ●

● ЧАЦВЕР, 21 ЖНІЎНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Маем сваё слова!
Упершыню за гады існавання Малдаўскага радыё на ім загучала беларуская мова. Дзякуючы суайчыннікам у Кішынёве. **Стар. 2**

Казімір Малевіч за Ла-Маншам
Найбуйнейшая за апошнія 30 гадоў выстава твораў знакамітага мастака, які родам з беларускай Капыльшчыны, адкрылася ў Лондане **Стар. 3**

З матэматыкай — да зорак
Мінскі пенсіянер Мікалай Лявонаў упэўнены: пры дапамозе яго калькулятара дзеці змогуць вельмі хутка асвойваць арыфметычныя дзеянні **Стар. 4**

ГЛЫБІНКА

Слабодкаўскі курорт

На тэрыторыі Нацыянальнага парка “Браслаўскія азёры” можна падарожнічаць, купацца, вудзіць рыбу... З кожным годам усё больш там аматараў адпачынку на прыродзе.

Іван і Валянціна Ждановічы

Некаму лета — не лета без цёплага мора. А камусьці Браслаўскія азёры — любімае месца адпачынку. І не толькі летняга: у любую пару там светла і хораша на душы. Помніцца, на пачатку 90-х “круцілі” па радыё “браслаўскую” песню на верш Леаніда Пранчака. Пра тое, як “у затоках дрэмлюць зоркі, бы лілеі на вадзе”, з прыпеўнай просьбай “даставай, даставай, даставай, Язэп, гармонік” ды светлай марай: “на Браслаўскіх на азёрах мы сустрэнемся яшчэ”.

Азёр жа тых і сажалак, як вядома, у Беларускім Паазер’і, на паўночным захадзе краіны, на памежжы з Латвіяй і Літвой, больш за 200. Толькі на тэрыторыі Нацыянальнага парка іх 38, найбольш буйныя — Дрывяты, Снуды, Струста, Войса, Недрава, Неспіш... Практычна ўсе злучаныя між сабою рэчкамі, ручаямі, канавамі ды пратокамі. “Вакол азёр размешчана зона адпачынку Браслаў, а па вадаёмах, што паяднаны рэчкаю Друйкаю, праходзяць турысцкія маршруты,” — чытаем у энцыклапедыі “Блакiтная кнiга Беларусi”, што выйшла 20 гадоў таму. У артыкуле пра Браслаўскую групу азёр згадваецца Міжазёрны ландшафтны заказнік, цяпер жа чысціню і спакой вялікіх ды вельмі прыгожых абшараў з дзясяткамі паселішчаў узяла пад ахову дзяржава. І на эмблеме Нацыянальнага парка

“Браслаўскія азёры”, створанага ў 1995 годзе, ёсць фрагмент з гістарычнага герба Браслава — хрысціянскі сімвал “Вока Божага апекавання”. Так што цяпер гэты зямны рай абаронены ад розных пошасцяў знізу і зверху: дзяржаўнымі законамі ды Небам.

З усіх азёраў краю нам найбольш знаёмыя Дрывяты, Струста, Поцех і Недрава, з паселішчаў — Браслаў і Слабодка. Якраз у тых мясцінах праходзіла ў 1996 годзе наша 120-дзённая пешая вандроўка ўздоўж дзяржаўнай мяжы “Хаджэнне ў трыдзятае царства”. Закончылася ў сярэдзіне жніўня. А першы наш паходны начлег у халодную яшчэ красавіцкую ноч прыйшоўся якраз на Слабодку. Пачаўшы свой “крутаход” з недалёкай адтуль Друі, мы і ў заснежаных краявідах з белымі палотнамі азёраў у атачэнні чаратоў, пакрытымі лясамі ўзгоркамі пабачылі незвычайную прыгажосць. “Як у фільмах Бергмана,” — было адно з яе вызначэнняў. Рыхтуючы ж гэты тэкст, знайшлі ў нэце і такія лірычныя загаловы: “Дзе жывуць анёлы, альбо Месца прыцянення — Слабодка”. Аказваецца, калі ў 70-я гады мінскія мастакі распісалі сцены велічнага касцёла, то “спісалі” вобразы анёлаў з мясцовых дзетак...

Не менш, чым чароўныя пейзажы, прыцягнулі яшчэ тады нашыя сэрцы і цудоўныя людзі краю. Начавалі мы ў 96-м, з ласкі мясцовага настаўніка Аўгуста Вайцяховіча, у школьным

Прыгожы касцёл, пабудаваны ў 1903 годзе, — яркая адметнасць Слабодкі

Азёрны эцюд. На возеры непадалёк ад мястэчка

інтэрнаце. На раніцу ён паказваў нам мясцовую славутасць — озаву гураду з вялізнымі, можа больш за тры метры, ядлоўцавымі кустамі між азёрамі Поцех і Недрава, знаёміў з майстрамі саломаліцтва, расказваў пра сваё

і мясцовае жыццё-быццё, працу над унікальным Кодэксам педагагічнай этыкі... Потым мы згадвалі пра тых незабыўных сустрэчы у тэле- і радыёстудыях, у размовах з калегамі, знаёмымі. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Вандроўка па гарадскім вале

У старажытным Заслаўі да Дня беларускага пісьменства з’явіцца новы маршрут для турыстаў

Заслаўе сёлета, як вядома, рыхтуецца прымаць гасцей свята ў другі раз. Дзень беларускага пісьменства праводзіцца ў першую нядзелю верасня, а мясцовыя ўлады робяць двухдзённую пазнавальную і забаўляльную праграму. Старшыня Заслаўскага гарвыканкама Святлана Карташова раскажала, што святочная дзея пройдзе на розных пляцоўках. Будуць працаваць літаратурныя і музычныя майстэрні, пройдуць прэзентацыі СМІ і выдавецтваў, асобнае месца рыхтуецца для дзяцей. У клопатах і Гістарычна-культурны музей-запаведнік “Заслаўе”. Выставу паштовак і фотаздымкаў ладзіць гісторык і калекцыянер Уладзімір Ліхадзедаў. Разгорнуцца дадатковыя гандлёвыя кропкі, выстава вырабаў народнай творчасці, Горад майстроў.

Асабліва сцяга ў Заслаўі стане прэзентацыя мясцовых аграсядзібаў. Распрацаваны і новы каліявы турысцкі маршрут: з яго можна аглядаць усё асноўныя славутасці горада, у тым ліку Спаса-Праабражэнскі храм, гарадскі вал, гістарычную частку паселішча. “Рыхтуемца адзначыць і 1030 гадоў з часу заснавання Заслаўя — на наступны год, — нагадала Святлана Карташова. — Пад час падрыхтоўкі да Дня беларускага пісьменства горад прыкметна пахарашэў, і мы чакаем гасцей не толькі на гэтае свята, але і на працягу ўсяго Гога гасціннасці”.

Заслаўе — горад з гісторыяй. Упершыню згадваецца ў летапісах у 1127 годзе як цэнтр удзельнага княства. Ды аналіз даўніх падзей, знаходкі археолагаў сведчаць: год заснавання Заслаўя — 985-ы.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Талент з тураўскай зямлі

Іна Ганчаровіч

Юная танцорка Ніна Мароз некалі знялася ў фільме “Людзі на балоце”, далучылася да плыні народнай творчасці на Палессі — жыве ў ёй і цяпер

Вы заўважалі: сярод нас ёсць людзі, якія насуперак сучаснай папсе, што пакрысе заваёўвае тэле- і радыёэфіры, зберагаюць народныя

традыцыі, культуру, музыку. Часам іх называюць дзівакамі, з іх, бывае, пацяшаюцца... Дарэчы, некалькі гадоў таму і я не магла аднесці сябе да прыхільнікаў народнай творчасці. Лічыла: культурнай модай ужо даўно кіруюць іншыя рытмы і мелодыі. Рэтра-каларыт з ноткамі настальгіі? Не па мне... І была ўпэўненая, што не адна я такая. А нека трапіла на дзень нараджэння ў “Карчму на Паркавай”

у Мінску. Калі госці ўжо мелі жаданне павесяліцца, зайшоў у залу гэты мужычок з гармонікам...

Божа, які ж гэта быў цуд! Ён адзін, без усялякіх там прытанцовак ды фураў спецапаратуры, гэтак “раскачагарыў” публіку народнымі беларускімі матывамі, што, здавалася, яшчэ трошкі — і аднастрэмных скокаў проста рухнуць “столя ды падлога”. Глядзела я на выселых, расчырванелых хлопцаў ды дзяўчат

і думала: вось яна, сапраўдная беларуская душа. І няўлоўны беларускі дух. Усё захаваўся, ёсць у крыві, перадалося на генным узроўні. Проста, баючыся падацца старамоднымі, за-

Гарманістка Ніна Мароз

надта глыбока схавалі мы родныя мелодыі, словы ды пацяшаемся іншаземнымі. І толькі сапраўдным талентам пад сілу абудзіць нашы душы, аб’яднаць у народных рытмах незнаёмых, розных па статусе, па ўзросце людзей. → **Стар. 3**

ПАДЗЕЯ

Маем сваё слова!

Упершыню за гады існавання Малдаўскага радыё на ім загучала беларуская мова. Дзякуючы суайчыннікам у Кішынёве.

Спробы зрабіць сваю перадачу на Малдаўскім радыё мясцовыя беларусы прадпрымалі і раней, але безвынікова. Ды, як кажуць, хто стукіе — таму адчыняюць: кіраўніцтва грамадскай кампаніі “Тэлерадыё Малдова” напярэдадні Дня Незалежнасці Беларусі і 70-годдзя яе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў вылучыла ў эфірным часе 20 хвілін. Першая перадача прайшла 2 ліпеня на хвалі 100.5 FM. Адбылося тое па хадайніцтве Міжнароднага таварыства дружбы і супрацоўніцтва “Малдова—Беларусь” пры падтрымцы Пасольства Беларусі ў Малдове. А 6 жніўня ў 20.15 выйшла ў эфір і другая перадача. Ёсць дамоўленасць на штомесячныя — кожную першую сераду — перадачы. Праект мае назву “Беларуская Крыніца”. Рэдактар перадач — выпускнік факультэта журналістыкі Беларускага дзяржніверсітэта 1971 года, старшыня таварыства “Малдова—Беларусь” Генадзь Зяньковіч.

У першай, святочнай перадачы былі два блокі. Спачатку выступіў Часовы павераны ў справах Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Малдова Аляксандр Салаўёў. Ён павіншаваў беларусаў Малдовы са святам. Потым звярнуўся да землякоў, дзяліўся ўспамінамі пра былое ветэран вайны, удзельнік Парада Перамогі 1945 года, доктар навук, беларус Уладзімір Вайцяховіч. Газета “Голас Радзімы” расказвала пра франтавіка, які

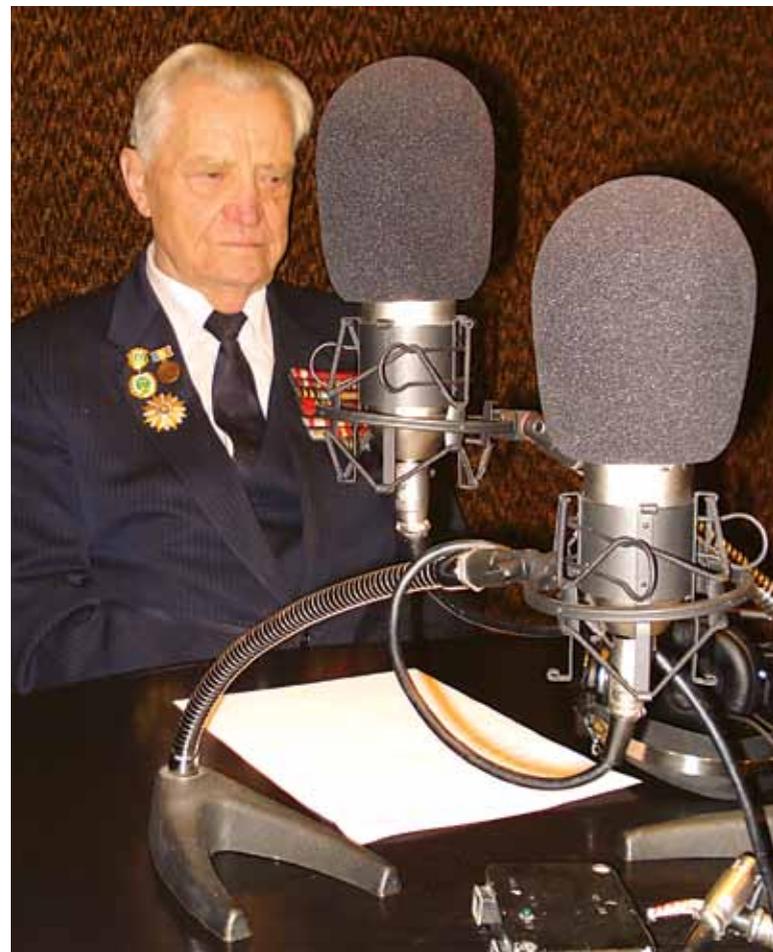
ўдзельнічаў у вызваленні ад фашыстаў дзесяці краін Еўропы. Уладзімір Віктаравіч — кавалер многіх ардэноў і медалёў, заслужаны і ганаровы грамадзянін Малдовы. Яму 90 гадоў, але толькі нядаўна цягавіты беларус перастаў выкладаць у Дзяржаўным аграрным універсітэце Малдовы. 70 гадоў працоўнага стажу! Ветэран не толькі вучыў, выходзіў студэнтаў — ён падрыхтаваў дзясяткі кандыдатаў і дактароў навук. Актыўна займаецца грамадскай дзейнасцю і быў, дарэчы, старшынёй адной з ветэранскіх арганізацый Кішынёва.

Сам ветэран сёлета быў на Бацькаўшчыне, наведваў сваякоў і родных, якіх даўно не бачыў. А ягоны зварот да землякоў запісалі загаловам. Хоць ветэран не чуў перадачу ў эфіры, яму па вяртанні ўручылі аўдыёзапіс. Стваральнікі перадачы ўпэўнены, што з блашавання Уладзіміра Вайцяховіча яна будзе мець добры лёс.

Разлічаны радыёпраект “не толькі на 20 тысяч беларусаў, якія пражываюць на левым і правым берагах Днястра”. Гэтыя словы гучалі ў жнівеньскай “Беларускай Крыніцы”. Вядучы Генадзь Зяньковіч гаварыў, што папярэдні выпуск слухалі і разумелі ўкраінцы, палякі, рускія ды прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў: “Пра гэты паведамлілі нам, у прыватнасці, пенсіянер, малдаванін Пётр Карнілаў, сваякі якога жывуць у Беларусі, бізнесмэн-украінец

Артур Лупашка, які неаднаразова бываў ў Беларусі па справах гандлю, гагаўзкая пісьменніца, вучоны сакратар Асацыяцыі навукоўцаў Малдовы імя Мілеску Спэтару, доктар гістарычных навук Вольга Радаў-Каранастас”. Вядучы падзякаваў за віншаванні, якія прыйшлі ў адрас стваральнікаў перадачы, расказаў, як у Беларусі святкавалі Дзень Вызвалення. Удзельнікам урачыстасцяў у Мінску быў і Уладзімір Вайцяховіч. Ушаноўвалі памяць пра герояў і ахвяры вайны і ў беларускіх суполках Малдовы: у Ціраспалі, Бэндэрах, Бельцах, Камраце, Грыгарыопалі, Рыбніцы, Кішынёве.

Вядучы расказаў: на ўрачыстасці ў бібліятэцы імя Петрычыку Хаждэу, якую ладзілі таварыства “Малдова—Беларусь” і Асацыяцыя беларусаў муніцыпалітэта Кішынэу, была і паэтка, ураджэнка Баранавічаў Вера Сугак: чытала свой новы верш “Пра Радзіму”. Веру Мікалаеўну Бяляеву-Сугак і запрасілі на гэты раз у студыю. Генадзь Зяньковіч знаёміў слухачоў з субяседніцай, яна ж чытала свае вершы, гаварыла пра падобнасць асобных беларускіх і малдаўскіх слоў. А другім субяседнікам у студыі быў спявак Сяргей Варсанаў, бацька якога балгарын з Малдовы, а маці — беларуска. У рэпертуары яго шмат беларускіх песень, у тым ліку і вядомая многім “Ты мне выясно прыснілася” — яе спявак выконваў у

Ветэран-беларус Уладзімір Вайцяховіч у радыёстудыі

студыі. Вядучы павіншаваў Сяргея з 30-годдзем творчай дзейнасці.

Па словах Г. Зяньковіча, у перадачы будуць блокі навін з Беларусі, паведамленні пра справы беларускіх суполак у Малдове, “хатнія” знаёмствы з малдаўскімі беларусамі, аповеды пратое, як гатаваць стравы беларускай кухні. Рэдактар мае намер рабіць музычныя падарункі, расказаць пра песні роднага краю, віншаваць суродзічаў з днямі нараджэння. “Пасля дзвюх перадач атрымалі дзясяткі станоўчых водгукаў з розных куткоў краіны, — задаволены ўдалым стар-

там радыёпраекта Генадзь Зяньковіч. — Гэта небывалая з’ява ў жыцці беларускай дыяспары Малдовы. Ніколі раней тут у радыёэфіры не гучала перадача на беларускай мове, зробленая для беларусаў самімі беларусамі. Нядаўна зацверджана сетка радыёвяшчання на наступны год. І нашу перадачу “Беларуская Крыніца” туды ўключылі, паколькі яна спадабалася і слухачам, і кіраўніцтву кампаніі “Тэлерадыё Малдова”. Так што, як кажуць радыёжурналісты, да сустрэчы ў эфіры!”

Ігар Белакавыльскі, г. Кішынёў

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Назвалі выставу “Надзея”

Творы маладой мастачкі з Даўгаўпілса выстаўляліся ў Цэнтры беларускай культуры

Кажуць, многае дзеці бяруць у жыццёвую дарогу ад сваіх родных — так і ў Надзеі Паўловіч, напэўна, атрымалася. Яе маці Вольга Андрэеўна, у дзявоцтве Чэкан, родам з вёскі Бяльмонты Браслаўскага раёна, бацька Мікола Канстацінавіч — з Гродзеншчыны. Бацькі мастачкі — старэйшыя члены Беларускага таварыства “Уздым” у Даўгаўпілсе, актыўна супрацоўнічаюць з Цэнтрам беларускай культуры. І Надзея таксама далучана да грамадскіх справаў. У прыватнасці, яна ўдзельнічала ў афармленні стэндаў ЦБК.

Калі казаць пра карані таленту, варта згадаць яе бабулю ды бабуліну сястру: у іх былі залатыя рукі. Цудоўна вышывалі, вязалі, маглі з густам пашыць прыгожую сукенку ці спадніцу. Вось і перада-

Мастачка Надзея Паўловіч выступае на прэзентацыі сваёй выставы ў Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе

лося дзяўчынцы і ўменне, і жаданне зрабіць нешта прыгожае. Маці расказвае: усё, што трапіла ў рукі маладой Надзейкі, магло ператварыцца ў забаўную цацку, рабіла яна адметныя пано з сухацвэтаў, калядныя падсвечнікі. Потым зацікавілася мастацтва арыгамі, навучылася рабіць, напрыклад, мініяцюрыя замкі з паперы: з возерам, з лебедзямі — цэлыя кампазіцыі. З узростам з’явіліся і больш складаныя работы. Надзея вучылася ў Рускім ліцэі Даўгаўпілса, займалася ў мастацкай студыі ў мастачкі Жанэты Язерскай. Там пачала маляваць, асвойвала майстэрства мастацкай фатаграфіі.

Кожнае лета дзяўчынка праводзіла на Браслаўшчыне, у бабулі і дзядулі. Там натхнялася прыгажосцю адметнага азёрнага краю,

рабіла замалёўкі мясцовых краявідаў, каб потым перанесці на жывапісныя палотны. У яе творах ёсць і маштабнасць бачання, і ўвага да маленькіх дробязяў, і адметны почырк.

Паралельна з мастацкай студыяй Надзея скончыла курсы дызайна. Некаторы час займалася мастацкім афармленнем дзіцячага садка, дзе працуе яе маці. Ды галоўнае ўсе ж для яе — маляванне. Мастачка спрабуе сябе ў розных напрамках, шукае свой стыль. Працуе алоўкам, алейнымі фарбамі, малое каляровымі крэйдамі, акварэліямі: пейзажы і партрэты, націрморты і жывёлін. Атрымліваецца графіка. Пасля вучобы ў ліцэі Надзея Паўловіч вучылася ў Даўгаўпілскай цэнтральнай гімназіі, потым — у Рыжскай міжнароднай вышэйшай школе эканомікі і бізнесу.

Павучылася і ў Аўстрыю, адтуль прывезла цудоўныя графічныя работы. Цяпер працуе ў Даўгаўпілсе і працягвае займацца любімай справай: піша карціны.

Вядома ж, мясцовым беларусам гонар, што ёсць у нашай грамадзе такі таленавіты чалавек. Вось і з’явілася ідэя зрабіць першую выставу карцін Надзеі Паўловіч, якую падтрымалі таварыства “Уздым” і Цэнтр беларускай культуры. Маладая мастачка дала выставе назву “Надзея”. Мы з задавальненнем і захапленнем разглядалі плён яе працы. Шмат цёплых слоў сказалі суродзічы Надзеі. Асабліва спадабаліся ўсім вясковым пейзажы Бацькаўшчыны. Для некаторых з імі звязаны ўспаміны пра родную хату, мясціны маленства. Назвы карцін яскравыя: “Цёткіна студ-

ня”, “Сядзіба дзядулі”, “Возера Дрывяты”... Цікавыя серыі графічных работ: “Старая Рыга”, “Куфштэйн” (горад у Аўстрыі) ці “Воўк” — ад апошняй такое ўражанне, быццам на цябе глядзіць жывы драпежнік.

Надзею Паўловіч, як кажуць, пацалаваў Гасподзь. Хачу пажадаць мастачцы, каб творчасць і натхненне заўсёды з ёй сябравалі, а творы радавалі сэрцы, сагравалі душы гледачоў. І мы, землякі, будзем гэты светлы талент падтрымліваць. Дарэчы, выстава мела яшчэ адзін добры вынік: неўзабаве пасля яе стала вядома, што Асацыяцыя мастакоў Прыбалтыкі прапанавала Надзеі Паўловіч стаць яе членам.

Людміла Сінякова, сустаршыня таварыства “Уздым”, г. Даўгаўпілс

ЗЕМЛЯКІ

Казімір Малевіч за Ла-Маншам

Найбуйнейшая за апошнія 30 гадоў выстава твораў знакамітага мастака, які родам з беларускай Капыльшчыны, адкрылася ў Лондане

Іван Іванай

Выстава, прысвечаная творчасці сусветна вядомага мастака-авангардыста Казіміра Малевіча (1879-1935), імя якога праславіла Беларусь, працуе ў брытанскай сталіцы. Экспазіцыя ў 12 залах знакамітай галерэі Tate Modern будзе доўжыцца да 26 кастрычніка.

Выстава мае простую, але прыцягальную назву: “Малевіч”. На ёй будзе прадстаўлена больш за 400 карцін у храналагічным парадку. Работы прывезены з Расіі, ЗША, Нідэрландаў, Францыі. У Лондане ўпершыню пакажуць і знакамітыя версіі “Чорнага квадрата”, дастаўленыя з Масквы і Санкт-Пецярбурга.

Па словах куратара экспазіцыі Эскіма Борхарда-Хюм, гэта першая сур’ёзная выстава Малевіча ў Злучаным Каралеўстве. “Наведнікі могуць прасачыць эвалюцыю творчасці мастака. Мы вельмі рады, што можам паказаць у Лондане бліскучую выставу работ геніяльнага Малевіча, у тым ліку знакаміты “Чорны квадрат”, які ляжыць у аснове сучаснага абстрактнага мастацтва”, — падкрэсліў мастацтвазнаўца.

Казімір Малевіч, як вядома, з’яўляецца заснавальнікам супрэматызму — аднаго з найбольш ранніх праяў абстрактнага мастацтва найноўшага часу. У 1919 годзе Малевіч прыехаў у Віцебск у якасці выкладчыка Народнай мастацкай

школы, якая была арганізавана ў горадзе Маркам Шагалам. На беларускай зямлі ідэі супрэматызму, да таго ўжо распрацаваныя Малевічам тэарэтычна і канцэптуальна, атрымалі далейшае развіццё.

Самымі вядомымі працамі мастака лічацца “Чорны квадрат”, “Чорны круг”, “Чырвоны квадрат”, “Скача чырвоная конніца”, а таксама “Супрэматычная кампазіцыя”: апошняя ў лістападзе 2008-га пайшла з малатка на аўкцыёне Sotheby’s за 60 мільёнаў долараў.

Якія, аднак, ёсць падставы гаварыць пра беларускія, капыльскія родавыя карані Казіміра Малевіча? Пра тое больш падрабязна ў газеце “Голас Радзімы” пісаў прафесар Адам Мальдзіс — гл. “Казімір Малевіч нарэшце атрымаў беларускую “прапіску”, 19 ліпеня 2007 года. Артыкул ёсць у архіве на сайце нашага выдання. Прафесар, у сваю чаргу, спасылаецца на апублікаваныя ў “Краязнаўчай газеце” (2007, №2, 3) сямейныя паданні фізіка і дыпламата Ігара Малевіча: ён, дарэчы, быў першым кіраўніком дыплісіі Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Карэя, працаваў у Кітаі. З іх вынікае, што бацька мастака, ураджэнец Капыльшчыны (цяпер Мінская вобласць) Севярын Малевіч актыўна ўдзельнічаў у паўстанні 1863 года і таму вымушаны быў хаваліца ад ссылькі ці катаргі на хагах мясцовай шляхты. Калі Казіміру споўніліся

Казімір Малевіч. Жнеі. 1910 год

тры гады, бацька паехаў, каб зацерці сляды, з сям’ёй ва Украіну, да знаёмага святара з Бабоўні, які ўладкаваўся ў Канатоце ў манастыр і збіраў вакол сябе беглых капылян — можа, адтуль у біяграфіі мастака і з’явілася няпэўнае “нарадзіўся каля Кіева”. Вярнуўся ж Севярын, крыху разбагацеўшы і набыўшы двух валоў, праз дзесяць гадоў на Бацькаўшчыну, дзе стаў старастам капыльскага кушнерскага цэха. І бацька, і сын зноў акунуліся ў беларускасць.

Адам Мальдзіс прыводзіць знойдзеныя фалькларыстам Арсенам Лісам факты, што Севярын Малевіч цікавіўся народнай творчасцю: у 1907 годзе апублікаваў у “Вестях императорской Российской Акаде-

Аўтапартрэт. 1933 год

мии наук” збор беларускіх народных песень, запісаных на Капыльшчыне. Што да Казіміра, то, па словах Ігара Малевіча, ён “ніколі не вывучыць ні ўкраінскай, ні рускай мовы. Усе свае лісты і ўсю сваю філасофію новага мастацтва ён напіша на роднай беларускай мове” лацінскімі літарамі, а “ўвесь свет будзе перакладаць і шукаць адпаведнікі капыльскім слоўцам”.

Дарэчы, мы пісалі і пра тое, што два гады таму выйшла кніга “Казімір Малевіч: Узыходжанне на крыж лёсу” — яе напісаў унучаты пляменнік мастака Ігар Малевіч. У нашай публікацыі, што таксама ёсць у архіве на сайце, такая назва: “Чорны квадрат” — з Белай Русі” (ГР, №18, 2013).

Чары Нарачы

Самае вялікае беларускае возера становіцца модным курортам для расіян і спаборнічае ў папулярнасці з латышкай Юрмалай, армянскім Севанам

Возера Нарач, якое называюць беларускай пярлінай, увайшло ў тройку самых папулярных сярод расіян курортаў для летняга адпачынку на прасторах былога СССР. Такое заключэнне можна зрабіць, аналізуючы дадзеныя расійскага сэрвіса анлайн-браніравання гатэляў Okto.ru.

Нагадаем, у мястэчку Нарач у 2011-м адкрыўся трохзоркавы гатэль з еўрапейскім узроўнем камфорту. Увогуле ж там ствараецца курорт сусветнага класа. Чыстая цёплая вада, маляўнічыя пейзажы, велізарная колькасць мінеральных крыніц, мяккі клімат, малыя вёскі і старыя гарады, якія зберагаюць таямнічыя знакі мінуўшчыны... Што і казаць, прывабнае месца для турыстаў. Ды іх плынь прыносіла да берагоў возера і на яго воды нямала экапраблем, і ў 1999 годзе там створаны Нацыянальны парк “Нарачанскі”.

У тройку найбольш папулярных, паводле дадзеных расійскага сайту, увайшлі таксама возера Ісык-Куль у Кыргызстане і курорт Бурабай-Баравое ў Казахстане. Далей у рэйтынг — Гагры (Абхазія), Худат (Азербайджан), Юрмала (Латвія), возера Севан (Арменія), Паланга (Літва), Батумі (Грузія), Вадул-луй-Водэ (Малдова). Рэйтынг складзены на аснове дадзеных аб тым, як на цяперашняе лета браніравалі месцы на курортах расійскія грамадзяне.

На тэрыторыі Нацыянальнага парка, які адсвяткаваў 15-годдзе, ёсць аўтакемпінг “Нарач”, 8 гасцявых катэджаў і база адпачынку на 200 наведвальнікаў, 16 турстыянак на ўзбярэжжах 11 азёр. Там больш за 20 маршрутаў, летась на іх пабывала больш за 43 тысячы турыстаў.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Талент з тураўскай зямлі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Шкадую, што мне не ўдалося перакінуцца словам з тым заліхвацкім гарманістам: ён гэтак жа раптам знік, як і з’явіўся. Але нядаўна выпадак звёў мяне з Нінай Мароз, для якой, як яна кажа, народная творчасць у любых яе праявах і ёсць само жыццё. І творчы дыяпазон яе вельмі шырокі: танцуе, спявае, на гармоніку грае і на дудачцы, вядзе гурток мастацкай апрацоўкі скуры. Карацей, жыве ў бурнай плыні народнай творчасці. А калі улілася ў яе? Яшчэ ў раннім дзяцінстве ў Тураве, дзякуючы Міколу Котава, вядомаму ў Беларусі фалькларысту і балетмайстру.

На яе шчасце, у 1964-му Тураўскі Дом культуры прыехаў малады харэограф. Заснаваў танцавальны ансамбль “Прыпяць”, які сёлета шырока адзначыў 50-годдзе. “У Міколы Конанавіча і атрымала першыя ўрокі народнага танца: я яго вучыла, — з гонарам гаворыць Ніна Міхайлаўна. — Хутка ансамбль стаў шырока вядомы не толькі ў Жытківіцкім раёне — у Беларусі. Выступалі ў сельскіх клубах, на палявых станах, на вялікіх канцэртных пляцоўках — нават у Маскве. І як жа нам, дзецям,

было прыемна бачыць, што мы сваёй творчасцю ствараем добры настрой для іншых! Адчувалі на канцэртах шчырую ўдзячнасць глядачоў, зрывалі шквал апладысмантаў”.

Але застацца на вялікай сцэне Ніне Мароз не ўдалося: неўзабаве пасля школы выйшла замуж, пераехала ў Мінск, стала маці. І ўжо не да “гулянак”, не да гастроляў было. Хоць прага да народнай творчасці заставалася моцнаю. Згадвае, як па тэлебачанні кожную суботу ішлі перадачы “Іграй, гармонь любімая!”, прысвечаныя рускай народнай музычнай творчасці. То былі для яе сапраўдныя святы: Ніна Міхайлаўна кідала ўсе справы, ляцела да тэлевізара. “Тую радасць і задавальненне, якія адчувала ад пераліваў рускага гармоніка, нельга ні з чым параўнаць, — успамінае яна. — Вось і навучылася граць на гармоніку, потым на дудачцы. Падыгрывала перад экранам гарманістам-віртуозам, нават прытанцоўвала. Такім чынам кожную суботу я, энергетычна падсілкоўваючыся, і падымала настрой не толькі сабе, але і сваім блізкім, вельмі дарагім для мяне людзям”.

Эх, жыццё... Яна бачыла сябе актрысай, марыла спяваць, танцаваць на сцэне. І досвед працы ў кіно быў: калі вучылася ў 8 класе, па рэкамендацыі Котава здымалася ў масоўках у фільме “Людзі на балоце”. Па сюжэце фільма танцавала на Каляды ў адной з хагаў палескай вёскі Курані. Пазней быў фільм Вітала Чацверыкова “Разводдзе” — здымалі ў яе родным Тураве, і таленавітую Ніну зноў запрасілі. “Памятаю словы рэжысёра, які пасля здымак мне сказаў: “Ты, дзяўчынка, ведай, што тваё жыццё — гэта сцэна. У цябе для гэтага ёсць усе здольнасці, паспрабуй паступіць у Інстытут культуры”. Яна спрабавала двойчы — не атрымалася. Па смешнай, як сёння некаму падасца, прычыне: недастаткова добра арыентавалася ў працах Уладзіміра Леніна...

У хатніх клопатах працяглі 10 мінскіх гадоў. І раптам — зноў знакавая сустрэча з Міколам Котавым. “Я зноў вярнулася ў тое жыццё, без якога сябе не ўяўляю, — гаворыць Ніна Міхайлаўна. — Мы разам з аднадумцамі з Саюза фалькларыстаў пачалі выязджаць на канцэрты, фестыві, кірмашы, святы гарадоў. Запрашаюць нас і на карпаратыўныя

Дзе спадарыня Ніна з гармонікам — там і святыя

вечарынкі. Дзякуючы Міколу Конанавічу я паступіла ў Інстытут сучасных ведаў, на аддзяленне народнай творчасці, і закончыла яго. Маю педагагічную адукацыю, шмат гадоў ствараю станоўчы эмацыйны настрой у дзяцей: працую выхавальніцай у дашкольнай установе. Знаёмлю дзетак з народнай творчасцю беларусаў. Усе мае юныя выпускнікі разумеюць беларускую мову, ведаюць беларускія песні, танцы і традыцыі”.

То, можа, грамадства толькі выйграла ад такога павароту лёсу

тураўчанкі? Ну не стала яна актрысай — затое збярала ў сэрцы любоў да ўсяго роднага-народнага, якой шчодра дзеліцца са сваімі выхаванцамі. І на розных канцэртах, пераважна ў складзе творчых брыгад Міколы Котава, яе можна пабачыць. Сама ж Ніна Мароз вельмі спадыяецца — ды і я, прызнацца, таксама, — што “залатыя каласы” народнай творчасці яшчэ доўга-доўга, з пакалення ў пакаленне будуць упрыгожваць беларускую ніву. І што родныя матывы і словы будуць асвятляць дабрывёй чуйныя душы нашых дзяцей, унукаў, праўнукаў.

ГЛЫБІНКА

Слабодкаўскі курорт

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І пад час нядаўняй сустрэчы з Аўгустам Паўлавічам ён з усмешкай казаў, што з нашай падачы стаў асобай папулярнай, пазнаёміўся з новымі цікавымі людзьмі. Яго невялічкія жыццёвыя навэлы друкавала газета “Рэспубліка” — ужо, кажа, больш за 20 назбіралася. Пра яго пісаў вядомы нарысіст Леанід Екель... А сёлета мы “саваталі да Вайцяховіча” заядлых рыбакоў Багдана і Жэню. Паколькі і сам спадар Аўгуст — рыбацкі знаць, то яны адразу знайшлі агульную мову. Местачковец паказаў мінчанам найпрыгажэйшыя мясціны, дазволіў карыстацца сваёй лодкаю і нават падзяліўся некаторымі сваімі сакрэтамі ўдалай рыбалкі. І калі ўвечары мы чулі па тэлефоне пра іх надзвычай удалыя дні, з ляшчамі, акунямі ды шчупакамі, то разумелі: ну, “клонулі” нашы сябры. Цяпер іх ад прыазёрнай Слабодкі не адарвеш...

Ну і як у ваду мы глядзелі! Паездзіўшы па Браслаўшчыне, аглядзеўшы незвычайнай чысціні возера Паўночны Воласа, любуючыся незвычайнымі заходамі сонца з гары ў Маскавічах, вывудзіўшы пару ладных шчупакоў і ў памежнай Дзвіне пад Друэй, сябры пачалі цікавіцца ў мясцовых жыхароў: а хаты ў вас тут якія-небудзь прадаюцца? Супрацоўніца сельсавета Марыя Пятроўна прапанавала мінчанам некалькі варыянтаў, папярэдзіўшы, што цэны вельмі “разагрэлі” апошнім часам багатыя расіяне. Яны купляюць хутары, вясковыя хаты, дамы ў Слабодцы ды іншых месцах. І

ІВАН ЖДАНОВІЧ

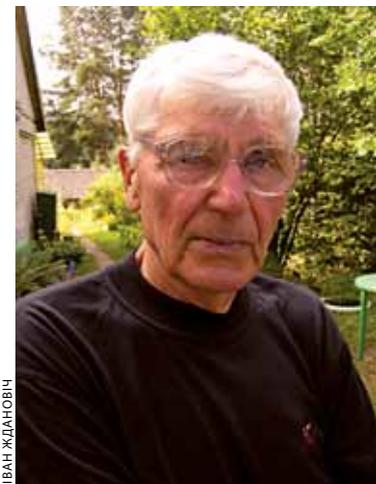
Ці-і-ха!.. У Слабодцы і ваколіцах мястэчка спакой і цішыня ў вялікай пашане: паўсюль рыбныя мясціны

ўзводзяць — тое мы ўжо самі бачылі — такі-і-я палацы, аграсядзібы ды лецішчы! Дарэчы, яшчэ ў 96-м спадар Аўгуст нам гаварыў, што некаторыя піцерцы ў мястэчка ездзяць як на курорт: кожны год. Да таго ж у Слабодку, яе ваколіцы прыязджаюць на пленэры і цяпер мастакі з Мінска, і знакамты Слабодкаўскі касцёл — яго называюць Сэрца Ісуса, хоць па першаназве гэта касцёл Божлага Промыслу — ёсць на многіх карцінах.

І вось, пагадзіўшыся з сябрамі пашукаць хату пад лецішча, мы праз 18 гадоў зноў вярнуліся ў Слабодку. Спыніліся на начлег у гасціннай гаспадыні, у месце з вялізнымі соснамі пры доме, з прыемнымі бонусамі: кошык белага наліву, дровы для мангалу. Праехалі з сябрамі па шэрагу вёсак Паазер’я, пакупаліся ў азёрах Паўночны Воласа і Поцех. Бачылі, як бурна адбудоўвае курортную інфраструктуру Браслаў, і дамы

там на так званай першай берагавой лініі ад вялізнага возера Дрывяты — заглядзенне. Упарадкаваны, высыпаны чыстым пясчочкам вялікі гарадскі пляж пры возеры, на ім сотні людзей, атракцыйны, розныя кіёскі. Быццам дзе на знакамтай чарнаморскай Учкучуцы пад Севастопалем ці ў Юрмале. Між тым насельніцтва Браслава ўзрастае ў сезон разы ў тры — і нікому пакуль не песна.

Дарэчы, і ў Слабодцы цяпер ёсць

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Настаўнік Аўгуст Вайцяховіч

база адпачынку — на самым пачатку озавай грады: вузкага валу зямлі, што нагадвае чыгуначны насып. Аграсядзібаў у рэгіёне — на лобы густ, можаце выбраць на спецыяльным сайце. А на сайце Нацыянальнага парка чытаем: “Адным з найцікавых месцаў рэгіёну лічыцца вёска Слабодка і яе наваколлі. Беласнежны касцёл, карункі азёр і озавай града, сведка апошняга аледзянення, прыцягваюць нямала турыстаў. Апошні аб’ект сапраўды ўнікальны: на невялікай тэрыторыі можна ўбачыць і ледніковы рэльеф, што выдатна захавалася, і занесеныя ў Чырвоную кнігу віды раслін, і старажытныя гарадзішчы — умацаваныя паселішчы эпохі жалеза і сярэднявечча”. Цяпер, дарэчы, па градзе дзякуючы спецыялістам Нацыянальнага парка пракладзе на экалагічна сцэжка даўжынёй чатыры з паловай кіламетры — са спецыяльнымі месцамі для адпачынку, інфармацыйнымі стэндамі. Што вельмі радуе Аўгуста Вайцяховіча: памятаем, 18 гадоў таму граду ад “варвараў” ахоўвалі хіба што мясцовыя энтузіясты. Цяпер — іншая справа: Слабодка і яе ваколіцы становяцца сучасным і прэстыжным курортным мястэчкам. І, значыць, “на Браслаўскіх на азёрах мы сустрэнемся яшчэ”!

СВОЙ ШЛЯХ

З матэматыкай — да зорак

Рыгор Арэшка

Мінскі пенсіянер Мікалай Лявонаў упэўнены: пры дапамозе яго калькулятара дзеці змогуць вельмі хутка асвойваць арыфметычныя дзеянні

Чытачы “Голасу Радзімы” памятаюць, магчыма, ранейшую нашу публікацыю пра гэтага чалавека, ягоны ўніверсальны арыфмометр, пра яго прабегі басаноў ды ў цяжкай калькузе і своеасаблівы рэкорд на Маскоўскім міжнародным маратоне міру. Тады пенсіянер Мікалай Лявонаў казаў: дзеля здароўя, духоўнага і фізічнага, трэба працаваць над сабою штодзень, не ленавацца. Напрыклад, займацца бегам, гэта — самы танны і найбольш даступны від аздарулення.

Тым часам і рух па жыцці самога Мікалая Пятровіча прадаўжаецца. Прычым у розных кірунках. Заглянуўшы ў чарговы раз у рэдакцыю, ён паказаў, як лёгка дзецям можна засвойваць лічбы, навучыцца складваць і адымаць іх пры дапамозе новага яго вынаходства. Гэта настольная гульня “Матэматычны

зорны калькулятар”. На кружках расчэрчаны сектары з каляровымі лічбамі (глядзіце здымак), паварочваеш іх у круглых гнёздах — і можаш гуляючы асвойваць простыя арыфметычныя дзеянні з астранамічна вялікімі, да

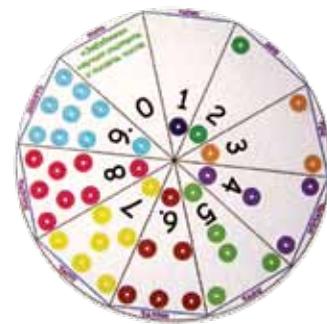

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Мікалай Лявонаў і яго калькулятар

мільярдаў, лічбамі. Пэўна, таму калькулятар і зорны? Прайшоўся энтузіяст па дзіцячых садках — эфект, кажа, каласальны. Малыя асвойваюць калькулятар хутчэй, чым дарослыя. “А час, што вызваляецца, можна скарыстоўваць для нечага іншага: для агульнага развіцця асобы, а можа і для фізічных практыкаванняў”, — дбае пра лепшую будучыню нашчадкаў дзядуля Мікалай.

Дарэчы, інтэлектуальныя пошукі і дасягненні Мікалая Лявонава высокая ацаніла журы нядаўняга Міжнароднага фестывалю творчасці інвалідаў, які ладзіўся ў шэрагу іншых мерапрыемстваў у плыні “Славянскага базару ў Віцебску”. Мікалай Пятровіч з гонарам паказаў дыплом, прывезены адтуль, з подпісамі старшыні журы, вядомага кампазітара Ігара Лучанка і старшыні Беларускага таварыства інвалідаў Уладзіміра Патапенкі. Акрамя “Матэматыч-

нага зорнага калькулятара”, расказаў вынаходнік, у Віцебску ён паказваў сваю гульню “Вундэркіндэр” ды яшчэ “Лічбавыя шашкі”.

Цікава, што ўсе гэтыя незвычайныя ідэі, якія потым знаходзяць увасабленне — а гульні Мікалая Лявонава для дзяцей ёсць ужо і ў продажы — прыходзяць вынаходніку пераважна пад час працы на падвор’і Свята-Елісавецкага манастыра. “Гэта на вядомай многім мінчанам Лысай гары, кіламетраў за 35 ад Мінска, — прыадкрывае сакрэты творчых азарэнняў Мікалай Пятровіч. — Там мы, у асноўным немаладзья ўжо мужчыны, пачынаючы з красавіка пад кіраўніцтвам брата Юрыя займаемся пчоламі, агародам, садамі... Жывем па ўставе: у шэсць — пад’ём, а палове сёмай — малітва, потым сняданак, ну і гэтак далей. На падвор’і прыгожа, шмат кветак, і ўвогуле: праца на свежым паветры з малітваю — гэта якраз тое, што аздаруляе і душу, і цела”.

ПАМЯЦЬ

Адгалоскі даўніх падзей

Цікавы культурна-асветніцкі праект да 100-годдзя з пачатку Першай сусветнай вайны падрыхтавалі супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі

У бібліятэчнай галерэі “Лабірынт” разгорнутыя адразу тры экспазіцыі — плён працы супрацоўнікаў бібліятэкі, Пасольства Злучаных Штатаў Амерыкі ў Беларусі ды Беларускага зялёнага крыжа. Выстава “Першая сусветная вайна ў літаграфіях Жана Луі Фарэна” грунтуецца на калекцыі з фонду бібліятэкі. Мастак вельмі дакладна перадае драматызм Вялікай вайны. На літаграфіях — салдаты, гістарычныя асобы, мірнае насельніцтва. Творы 1914—1917 гадоў падпісаны аўтарам. Экспазіцыя “Першая сусветная вайна ў амерыканскім плакаце, літаратуры, кіно і музыцы” — гэта рэпрадукцыі плакатаў, створаных 100 гадоў таму, дыскі з калекцыяй музычных твораў і кінафільмаў.

Выстава “Пераклічка стагоддзяў: Першая сусветная вайна і свет сёння” знаёміць з работамі паводле твораў тагачасных вядомых пісьмннікаў. Іх аўтары — як маладыя, так і вопытныя мастакі, педагогі з Беларусі, Расіі, Украіны.